

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wdrażanie porozumienia paryskiego poprzez innowacyjną i zrównoważoną transformację energetyczną na poziomie lokalnym i regionalnym

(2020/C 39/16)

Sprawozdawca: Witold STĘPIEŃ (PL/EPL), radny Sejmiku Województwa Łódzkiego

Dokument źródłowy: Opinia z inicjatywy własnej

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Wdrożenie porozumienia paryskiego za pomocą szybkiej, skutecznej i wielopoziomowej transformacji energetycznej

1. Zwraca uwagę, że innowacyjna i zrównoważona transformacja energetyczna wymaga głębokiej zmiany w całym systemie energetycznym – obejmującej produkcję, przesył i konsumpcję – która będzie miała bezpośredni wpływ na infrastrukturę, rynek, środowisko naturalne i społeczeństwo. Jest to okazja do utworzenia bezpieczniejszego, uczciwego i przejrzystego rynku energii, zbudowania sieci transgranicznych, poprawy dostępu do energii ze źródeł odnawialnych i jej dystrybucji, wyeliminowania ubóstwa energetycznego oraz ochrony praw konsumentów i prosumentów w systemie energetycznym.
2. Odnotowuje wnioski zawarte w sprawozdaniu specjalnym Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) i zdecydowanie zgadza się, że ograniczenie globalnego ocieplenia do 1,5 °C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej wymaga natychmiastowych działań i szerokiej transformacji w wielu sektorach w kierunku zrównoważonego i niskoemisyjnego systemu energetycznego⁽¹⁾. Skala tej transformacji wymaga zintegrowanych rozwiązań i ścisłej współpracy między wszystkimi szczeblami władzy i społeczeństwem obywatelskim, aby osiągnąć cele zrównoważonego rozwoju i cele porozumienia paryskiego.
3. Przyjmuje z zadowoleniem uznanie przez Parlament Europejski⁽²⁾ potrzeby podejścia zapobiegawczego w celu zapewnienia obywatelom UE sprawiedliwej transformacji i wsparcia regionów najbardziej odczuwających skutki obniżenia emisyjności, przy założeniu, że niskoemisyjność ma na celu przede wszystkim zdrowie i dobrostan wszystkich obywateli.
4. Z zadowoleniem przyjmuje zaproponowanie przez nowo wybraną przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen Europejskiego Zielonego Ładu i zapisanie po raz pierwszy w europejskim prawie w dziedzinie klimatu celu w zakresie neutralności klimatycznej do 2050 r., a w szczególności utworzenie nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, który wspomógłby regiony górnicze w przechodzeniu na czystą energię przy jednoczesnym zwiększeniu europejskiej konkurencyjności.
5. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do wspierania ambitnego celu średniookresowego zgodnie z priorytetami unii energetycznej, co ma fundamentalne znaczenie dla osiągnięcia do 2050 r. zerowego poziomu netto emisji gazów cieplarnianych⁽³⁾, a także do zwiększenia poziomu ambicji ustalonych na poziomie krajowym wkładów w UE⁽⁴⁾ i wyznaczenie dla całej gospodarki celu co najmniej 50 % redukcji krajowych emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r. Szczególną uwagę należy zwrócić na sektory nieobjęte systemem handlu uprawnieniami do emisji, gdyż pochodzące z nich emisje nie są ograniczone systemem EU ETS. Ponawia apel o ambitne i realistyczne cele w zakresie efektywności energetycznej i energii ze źródeł odnawialnych na szczeblu UE oraz o szeroko zakrojone wsparcie dla rozwoju innowacyjnych technologii umożliwiających poczynienie dalszych postępów.
6. Apeluje o odpowiednie zaangażowanie i upodmiotowienie wszystkich szczebli sprawowania rządów w kontekście opracowywania, wdrażania i monitorowania skutecznych i ukierunkowanych działań w dziedzinie klimatu i energii. Podkreśla dużą odpowiedzialność, która spoczywa na państwach członkowskich i UE, ponieważ określają one warunki ramowe. Uważa, że władze lokalne i regionalne są najlepiej przygotowane do angażowania swoich społeczności, przyciągania inwestorów prywatnych i podejmowania ambitnych i terminowych działań. Działają one nie tylko jako administratorzy, lecz również jako dostawcy usług energetycznych i ważni nabywcy usług energetycznych (np. sieci elektryczne, usługi grzewcze, transport publiczny, oświetlenie). Podkreśla ponadto, że władze lokalne i regionalne mogą służyć przykładem i inspirować swoje społeczności.

⁽¹⁾ Globalny scenariusz zgodny z celami porozumienia paryskiego wymagałby dostarczania 70–85 % energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do 2050 r. Według statystyk z 2017 r. opublikowanych przez Europejską Agencję Środowiska (EEA) sektor dostaw energii najbardziej przyczynia się (w 28 %) do bezpośrednich emisji gazów cieplarnianych w UE.

⁽²⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie zmiany klimatu – europejska, długofalowa i zgodna z porozumieniem paryskim wizja strategiczna na rzecz dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki (2019/2582(RSP)).

⁽³⁾ COM(2018) 773 final.

⁽⁴⁾ Za pomocą ustalonych na poziomie krajowym wkładów UE i państwa członkowskie zobowiązały się do realizacji celu ograniczenia krajowych emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 40 % do 2030 r. w porównaniu z rokiem 1990.

Przekazywanie wiedzy i wzmacnianie spójności, aby umożliwić równomierną transformację energetyczną w Europie: wsparcie dla regionów górniczych i wysokoemisyjnych oraz wysp

7. Odnotowuje, że zmiana klimatu stanowi globalne wyzwanie, a postępow UE na drodze do osiągnięcia gospodarki neutralnej dla klimatu do 2050 r. muszą towarzyszyć podobne zobowiązania państw trzecich. W tym kontekście podkreśla zagrożenie dla globalnej konkurencyjności UE, jakim jest fakt, że państwa trzecie nie realizują równie ambitnych celów w zakresie klimatu. W związku z tym wzywa Komisję i państwa członkowskie, by kwestie związane ze zmianą klimatu nadal stanowiły strategiczny priorytet dyplomatyczny w celu zapewnienia równych warunków działania w skali światowej.
8. Podkreśla znaczenie zarządzania transformacją energetyczną z poziomu najbliższego obywatelom oraz zrozumienia charakterystyki lokalnej i regionalnej, a także finansowych, historycznych, geograficznych i geopolitycznych ograniczeń i potrzeb. Wzywa państwa członkowskie do okazania – przy wsparciu instytucji europejskich – większej solidarności i przygotowania równomiernej, zrównoważonej transformacji energetycznej przy jednoczesnym wspieraniu rozwoju gospodarczego i spójności społecznej w Europie. Szczególną uwagę należy poświęcić terenom górniczym, regionom wysokoemisyjnym oraz wyspom borykającym się z problemem wyludnienia, które zostaną poważnie dotknięte wiążącym się z tą transformacją zanikiem miejsc pracy.
9. Z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy Komisji, w tym „Regiony górnicze i regiony wysokoemisyjne w okresie transformacji” oraz „Czysta energia dla wysp UE”, które mają na celu wspieranie regionów bardziej podatnych na zagrożenia ekonomiczne i społeczne i zapewnianie im pomocy technicznej z uwagi na ich specyfikę utrudniającą tę transformację i czyniącą jej prawidłowe wdrażanie bardziej pilnym.
10. Zwraca uwagę, że istnieje obecnie 41 regionów górniczych na poziomie NUTS 2 w 12 krajach UE (w tym w Zjednoczonym Królestwie), a sektor węglowy zapewnia ok. 240 tys. bezpośrednich miejsc pracy w kopalniach i w elektrowniach węglowych oraz ok. 215 tys. pośrednich miejsc pracy. Ponadto niektóre regiony są w dużym stopniu zależne od działalności wysokoemisyjnej, w tym produkcji żelaza, stali lub torfu. W związku z tym apeluje do UE i państw członkowskich o wsparcie finansowe i techniczne w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw w regionach dotkniętych zmianami systemowymi oraz złagodzenia negatywnych społecznych i gospodarczych aspektów transformacji.
11. Zauważa, że ponad 2200 zamieszkałych europejskich wysp, które są domem dla 12 mln osób, ma szczególne problemy z transformacją energetyczną ze względu na nałożenie się kilku aspektów takich jak wysokie ceny energii i duża zależność od paliw kopalnych. Jednocześnie wyspy mogą być cennymi laboratoriami badawczymi pod kątem skalowalnych rozwiązań w zakresie zrównoważonej energii, przejścia na system wolny od paliw kopalnych oraz zmniejszania obowiązujących dopłat do paliw kopalnych.
12. Wspiera rozwój regionalnych centrów innowacji z myślą o łączeniu ośrodków badawczych, akademickich i przemysłowych. Zauważa, że ośrodki te powinny stanowić forum dyskusyjne, informować obywateli i społeczności lokalne oraz zwiększać ich świadomość, a także zapewniać przestrzeń do projektowania i wdrażania regionalnych strategii innowacji w sposób interaktywny.
13. Ponieważ w ramach przejścia na czystą energię w całej UE stworzono już 2 mln miejsc pracy, wzywa do utworzenia regionalnych ośrodków szkolenia zawodowego w kontekście transformacji energetycznej w celu zapewnienia budowania zdolności (w tym umiejętności cyfrowych) oraz szkoleń z myślą o przekwalifikowaniu pracowników w kierunku bardziej zrównoważonych gałęzi przemysłu.
14. Wzywa również do położenia większego nacisku na transformację energetyczną w ramach programu Erasmus i Erasmus+, tak aby podnieść świadomość, stworzyć dodatkowe możliwości dla osób dotkniętych transformacją i zwiększyć ich szanse dzięki wymianie i dzieleniu się wiedzą. Ponownie wyraża poparcie dla partnerstw strategicznych⁽⁵⁾ w ramach zarządzania zdecentralizowanego, aby umożliwić wymianę najlepszych praktyk w zakresie innowacji w dziedzinie energii między władzami lokalnymi i regionalnymi za pomocą projektów transgranicznych i transnarodowych.
15. Podkreśla, że dzięki swojej historii regiony utrzymujące się z węgla i wysokoemisyjnego przemysłu zasługują na uznanie ze względu na własny rozwój gospodarczy i znaczenie energii dla rozwoju cywilizacji. Wiele z nich zdobyło wiedzę specjalistyczną i świadomość kulturową na temat znaczenia zmieniających się wzorców produkcji energii, a także jest otwartych na innowacje i rozwój ekonomiczny oraz społeczny w sektorze energetycznym. Te tradycje (resource) i możliwości powinny być wykorzystane do rozwoju strategii regionalnych, w tym transferu wiedzy i przekwalifikowywania, a także kierowania wiedzy fachowej i siły roboczej do niskoemisyjnych technologii i innowacji.

Investowanie w transformację energetyczną dostosowaną do przyszłych potrzeb Europy

16. Zauważa, że transformacja energetyczna stanowi wielką szansę na inwestowanie w infrastrukturę dostosowaną do przyszłych potrzeb oraz na zmiany poprawiające jakość życia wszystkich Europejczyków. W związku z tym wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia władzom lokalnym i regionalnym odpowiednich zasobów, uprawnień i wsparcia w celu przyspieszenia transformacji energetycznej w całej Europie.

(5) CdR 3950/2018 (Dz.U. C 168 z 16.5.2019, s. 49).

17. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje zapowiedź nowo wybranej przewodniczącej Komisji Ursuli von der Leyen utworzenia nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji oraz apeluje o ścisłe powiązanie finansowania z polityką spójności na lata 2021–2027, aby umożliwić dotkniętym zmianami regionom górniczym NUTS 2 wzmocnienie ich programów operacyjnych, ponieważ stoją one przed największymi wyzwaniami w zakresie ekologizacji gospodarki i zapewnienia obywatelom sprawiedliwej transformacji energetycznej. Kwota ta nie powinna być obliczana w ramach proponowanych limitów określonych w załączniku XXII. Należy ją udostępnić jako dodatkowe finansowanie, które można by następnie wykorzystać do wzmocnienia programów EFRR i EFS dla tych regionów NUTS 2 w ciągu najbliższych siedmiu lat, co pozwoliłoby aktywnie promować wartość dodaną UE.
18. Oprócz większego uwzględniania kwestii klimatu w budżecie wzywa do przyjęcia skutecznych środków mających na celu stopniowe zniesienie bezpośrednich i pośrednich dotacji do paliw kopalnych (takich jak na przykład obowiązujące zwolnienia podatkowe dla paliw lotniczych), tak aby stworzyć równe szanse dla energii odnawialnej, zachęcić do zmiany zachowań i wygenerować środki niezbędne do wspierania sprawiedliwego przejścia. Z zadowoleniem przyjmuje debatę zainicjowaną przez nowo wybraną przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen na temat opłat za emisje gazów cieplarnianych oraz taryf od emisji dwutlenku węgla pobieranych na granicach.
19. Podkreśla znaczenie stawek współfinansowania dla funduszy UE w celu ułatwienia dostępu do nich małym społecznościom i wyspom. Wzywa do wzmocnienia ich zdolności do funkcjonowania jako laboratoria transformacji energetycznej poprzez opracowywanie innowacyjnych rozwiązań i skoordynowanych działań politycznych skupiających się na ramach polityki, środkach regulacyjnych, finansowaniu, współpracy i zaangażowaniu zainteresowanych stron.
20. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027, który koncentruje się na zrównoważonym rozwoju, i ponawia swój apel o przeznaczenie ponad 30 % budżetu na przekrojowe uwzględnianie polityki klimatycznej. Wzywa do zwiększenia wsparcia na rozwój strategii inteligentnej specjalizacji, aby rozpowszechnić innowacyjne produkty i procesy i wprowadzić je na europejski rynek ⁽⁶⁾. Z zadowoleniem przyjmuje zaproponowany obszar badań obejmujący neutralne dla klimatu inteligentne miasta w ramach programu „Horyzont Europa” z myślą o pobudzeniu badań i innowacji w całej UE.
21. Zaleca zwiększenie stopy finansowania z proponowanych 60 % do 70 % dla organizacji nastawionych na zysk i 100 % dla organów publicznych i organizacji non-profit w podprogramie LIFE dotyczącym przejścia na czystą energię. Trzeba dalej zachęcać władze lokalne i regionalne oraz mniejsze organizacje takie jak lokalne agencje ds. energii. Z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie Funduszu InvestEU i sugeruje wykorzystanie tej możliwości do ułatwienia transformacji energetycznej zwłaszcza w regionach znajdujących się w trudnej sytuacji. Proponuje, by w ramach tych działań nagradzać dodatkowymi punktami projekty przygotowywane w regionach będących w okresie transformacji.
22. W świetle ram dotyczących pomocy państwa na okres po 2020 r. wzywa do zapewnienia wystarczającej elastyczności i zwiększenia dopuszczalnej pomocy państwa dla projektów związanych z transformacją energetyczną w regionach górniczych, wysokoemisyjnych i na wyspach oraz w społecznościach lokalnych, aby zachęcić sektor biznesu do inwestycji.
23. Apeluje o stworzenie mechanizmów wsparcia i finansowania w zwiększonym stopniu projektów w obszarze transformacji energetycznej w regionach klasyfikowanych jako górnicze i wysokoemisyjne. Powodów jest tu kilka: 1) nie należy czekać, aż konsekwencje transformacji dotkną te regiony w sposób, któremu nie da się już przeciwdziałać; 2) trzeba umożliwić zwiększenie maksymalnych poziomów pomocy dla wszystkich przedsiębiorstw, zwłaszcza dla dużych przedsiębiorstw z uwagi na ich możliwości inwestowania na danym terytorium i potencjał w zakresie zachęcania do zmian; 3) należy umożliwić wprowadzenie innych środków łagodzących skutki transformacji, np. zwiększyć poziom finansowania z EFRR; 4) regiony górnicze należy uznać za specjalne obszary wsparcia zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. a) i c) TFUE a unijne zasady pomocy dla nich należy odpowiednio dostosować.
24. Ponownie wzywa do zmniejszenia biurokracji i uproszczenia mechanizmów związanych z przygotowaniem projektów i budowaniem potencjału władz lokalnych i regionalnych. Apeluje po raz kolejny o dalsze wdrażanie dostosowanej do potrzeb pomocy technicznej, aby ułatwić miastom i regionom pozyskanie inwestycji na ambitne projekty w celu umożliwienia dostępu do programów JASPERS i ELENA oraz przygotowania projektów mogących uzyskać finansowanie z banków, w tym projektów na mniejszą skalę. W tym kontekście oczekuje dalszego rozwoju sytuacji w związku z przedstawionymi przez nowo wybraną przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen propozycjami w sprawie europejskiego banku klimatycznego.
25. Apeluje o zapewnienie większej synergii pomiędzy różnymi źródłami finansowania na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym, jak również wzmocnienie synergii między finansowaniem publicznym i prywatnym w celu zwiększenia skuteczności przejścia na czystą energię.
26. Wspiera rozwój mechanizmu finansowego dla regionów górniczych i regionów powodujących duże emisje dwutlenku węgla w celu zapewnienia pomocy finansowej i technicznej już na bardzo wczesnym etapie opracowywania projektów. Zaleca powiązanie nowo opracowanych strategii regionalnych z kompleksowymi planami odchodzenia od paliw kopalnych i nierównoważonych praktyk, przy jednoczesnym tworzeniu możliwości dla wysokiej jakości zatrudnienia.

⁽⁶⁾ COM/2018/374 final.

Promowanie innowacji i strategicznego wykorzystania technologii

27. Zwraca uwagę, że władze lokalne i regionalne odgrywają już rolę podmiotów wspomagających i katalizujących innowacje społeczne, rządowe i technologiczne dzięki zapewnianiu platform organizacyjnych i instytucjonalnych umożliwiających zainteresowanym stronom angażowanie się i współtworzenie strategii na rzecz sprawiedliwej, zrównoważonej i innowacyjnej transformacji energetycznej.
28. Zwraca uwagę, że na rynku dostępnych jest już wiele rozwiązań technicznych dla opłacalnej i neutralnej dla klimatu Europy oraz że przy zastosowaniu obecnych technologii można zmniejszyć do 86 % emisje CO₂ ⁽⁷⁾ w kontekście wzajemnie połączonego systemu energetycznego.
29. Podkreśla konieczność wspierania nowatorskich rozwiązań w zakresie magazynowania energii, które nie będą zależeć od ograniczonych lub silnie skoncentrowanych geograficznie surowców, a także poczynienia postępów w dziedzinie technologii i komercyjnych procesów wychwytywania, wykorzystywania i składowania CO₂ w odniesieniu do procesów przemysłowych, które nie są całkowicie zdekarbonizowane w kontekście dostępnej obecnie wiedzy (np. zintegrowana huta).
30. Podkreśla, że głównymi przeszkodami w szybkim wdrażaniu technologii niskoemisyjnych są brak zasobów finansowych i ludzkich, istniejące strategie polityczne, przepisy i struktury organizacyjne, które są nadal zależne od łańcuchów wartości opartych na paliwach kopalnych, a także czynniki społeczno-kulturowe takie jak brak akceptacji społecznej wynikającej głównie z faktu, że transformacja może oznaczać dla regionów górniczych zanik miejsc pracy i wyludnienie. Zgadza się w związku z tym, że innowacje powinny wynikać z konkretnych kontekstów lokalnych i mieć bezpośredni wpływ na ogólny system i wspólnotę oraz przeciwdziałać procesom wywołującym brak akceptacji społecznej.
31. Wzywa do dalszego uproszczenia procedur administracyjnych i ograniczenia barier regulacyjnych w odniesieniu do rozwoju i wdrażania nowych i innowacyjnych technologii oraz modeli biznesowych.
32. Wzywa do poprawy integralności i funkcjonowania unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji przy jednoczesnym zapewnieniu wsparcia dla regionów i grup znajdujących się w trudnej sytuacji dzięki niezawodnym i przystępnym cenowo dostawom zrównoważonej energii.

Złożone wyzwania wymagają wspólnych rozwiązań: umożliwianie wkładu w osiągnięcie celów porozumienia paryskiego na wszystkich szczeblach

33. Podkreśla potrzebę zaangażowania wszystkich podmiotów – obywateli, przemysłu i podmiotów prywatnych – i przede wszystkim włączenia do tego procesu dotychczas niechętnych uczestników dzięki kierowaniu uwagi na wszystkie wspólne korzyści płynące z transformacji energetycznej, takie jak: lepsza jakość powietrza, zdrowie, środowisko, zielone przestrzenie, różnorodność biologiczna, tańsza energia itp.
34. Z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie pakietu „Czysta energia dla wszystkich” ⁽⁸⁾ oraz podkreśla znaczenie skutecznego udziału społeczeństwa i współpracy regionalnej w opracowywaniu i wdrażaniu krajowych planów w zakresie energii i klimatu ⁽⁹⁾. Wzywa państwa członkowskie do podjęcia stałego i wielopoziomowego dialogu w sprawie klimatu i energii z władzami lokalnymi i regionalnymi oraz innymi zainteresowanymi stronami w ramach transformacji energetycznej ⁽¹⁰⁾, a także do wzmocnienia systematycznej poziomej i pionowej koordynacji procesu podejmowania decyzji politycznych i technicznych. Dialog z władzami samorządowymi i agencjami ds. energii jest niezwykle istotny z uwagi na ich dogłębną znajomość realiów w terenie.
35. Podkreśla pilną potrzebę pełnego wykorzystania komplementarności między wkładami ustalonymi na szczeblu krajowym a wkładami ustalonymi na szczeblu lokalnym i regionalnym poprzez wspieranie dobrowolnych lokalnych i regionalnych planów zintegrowanych ⁽¹¹⁾, dostosowanie wymogów w zakresie sprawozdawczości oraz maksymalizację oddziaływania między sektorami ⁽¹²⁾ i poziomami sprawowania rządów.
36. Podkreśla, że ponad 9 tys. organów władz lokalnych i regionalnych w całej Europie zobowiązało się do realizacji ambitnych celów dotyczących ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i przeciwdziałania zmianie klimatu poprzez udział w takich inicjatywach jak Europejskie Porozumienie Burmistrzów oraz poprzez opracowywanie strategii i planów działania w bezpośredniej reakcji na potrzeby i wizję ich społeczności w odniesieniu do zrównoważonej przyszłości.

⁽⁷⁾ Scenariusz Heat Roadmap Europe (HRE) 2050 w porównaniu z rokiem 1990, Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps [Ilościowe określenie wpływu planów działania w zakresie niskoemisyjnego ogrzewania i chłodzenia].

⁽⁸⁾ Pakiet „Czysta energia dla wszystkich” obejmuje cele na 2030 r.: wiążący cel dotyczący pozyskiwania co najmniej 32 % energii ze źródeł odnawialnych oraz cel dotyczący efektywności energetycznej wynoszący co najmniej 32,5 %, który może zostać zwiększony w 2023 r.

⁽⁹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

⁽¹⁰⁾ CDR 830/2017 (Dz.U. C 342 z 12.10.2017, s. 111).

⁽¹¹⁾ Takie jak plany działania na rzecz zrównoważonej energii i klimatu w ramach Porozumienia Burmistrzów.

⁽¹²⁾ W tym energia elektryczna, ogrzewanie i chłodzenie, transport, odpady, rolnictwo i ich podsektory.

Kształtowanie transformacji energetycznej ukierunkowanej na ludzi

37. Uznaje, że obywatele i społeczności energetyczne mają obecnie bezprecedensowe możliwości stania się tzw. „prosumentami” (aktywnymi uczestnikami rynku) i z zadowoleniem przyjmuje formalne ustanowienie lokalnych społeczności energetycznych w pakiecie dotyczącym czystej energii, a także apeluje o zapewnienie jasnego zbioru praw i obowiązków oraz wymogów dotyczących wsparcia na szczeblu krajowym, by w pełni wykorzystać potencjał takich struktur.
38. By zwiększyć niezależność i odpowiedzialność konsumentów za własne zużycie energii, ponawia apel o wdrożenie inteligentnych sieci i liczników (pod warunkiem zaspokojenia interesu ekonomicznego konsumenta końcowego), które byłyby przystępne cenowo, opłacalne, wydajne, skuteczne w ograniczaniu oszustw, łatwe w użytkowaniu, bezpieczne i dostosowane do potrzeb odbiorców oraz ich oczekiwań w dziedzinie informacji, kontroli zużycia i obniżenia rachunków.
39. Zachęca Komisję i państwa członkowskie do pełnego wykorzystania potencjału zdecentralizowanej produkcji przez prosumentów poprzez sprzyjanie rozwojowi sieci energetycznych i zapewnienie pewności regulacyjnej w odniesieniu do inwestycji w energię na małą i dużą skalę oraz zwiększenie dostępu do cyfrowych systemów przesyłu i dystrybucji, usług i platform dla konsumentów.
40. Podkreśla potrzebę jasnych zasad rynkowych, stabilnej polityki, uproszczonych i elastycznych procedur administracyjnych oraz ukierunkowanych programów wsparcia finansowego w celu przyspieszenia transformacji energetycznej.

Wzmocnienie synergii w celu systemowej transformacji w różnych sektorach

41. Uznaje, że sektor ciepły jest niezbędnym elementem łączenia sektorów i najbardziej opłacalnym rozwiązaniem, które umożliwia włączenie odnawialnych źródeł energii o nieprzewidywalnej charakterystyce produkcji na poziomie co najmniej 87 %, wraz z dostępnymi już technologiami, i zapewnienie elastyczności oraz stabilności całego zintegrowanego i zrównoważonego systemu energetycznego ⁽¹³⁾. Odnotowuje, że następują obecnie olbrzymie straty energii takie jak nadwyżka ciepła w produkcji energii elektrycznej mogąca teoretycznie pokryć zapotrzebowanie wszystkich zasobów budowlanych w Europie ⁽¹⁴⁾, które odpowiadają bezpośrednio za 36 % emisji CO₂ i z których prawie 75 % jest uważanych za nieefektywne energetycznie ⁽¹⁵⁾.
42. Zrównoważona transformacja energetyczna wymaga postrzegania systemu energetycznego jako całości, w której produkcja, dystrybucja i konsumpcja są ze sobą wzajemnie powiązane. W pełni popiera absolutny wymóg efektywności i zobowiązanie do podwyższenia obecnego poziomu docelowego wynoszącego 32 % do 40 % energii ze źródeł odnawialnych do 2030 r. w celu ograniczenia tempa globalnego ocieplenia powodowanego działalnością człowieka i osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Wzywa do utworzenia zintegrowanego i międzysektorowego rynku energii, na którym straty energii są regulowane, a energia ze źródeł odnawialnych jest dostarczana w sposób efektywny.
43. Zwraca uwagę na wyzwania stojące przed regionami najbardziej oddalonymi przy wprowadzaniu zrównoważonej transformacji energetyki. W związku z tym zwraca się do Komisji Europejskiej o uznanie nieodłącznych ograniczeń tych regionów i przyjęcie ustawodawstwa, które pozwoli stworzyć im co najmniej takie same warunki, jakie panują w innych regionach Europy.
44. Podkreśla, że transformacja energetyczna stanowi okazję do kształtowania bardziej bezpiecznego i dostosowanego do przyszłych potrzeb systemu energetycznego poprzez zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie zużycia energii, zwiększenie skali energii ze źródeł odnawialnych oraz budowę infrastruktury i połączeń międzysystemowych w całej Europie w celu szybkiego reagowania na zakłócenia w dostawach. Popiera zatem rozwój synergii między obszarami miejskimi i wiejskimi w celu połączenia ich potencjałów w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych i gospodarki odpadami energetycznymi przy wykorzystaniu zoptymalizowanej, mało stratnej, i bardziej odpornej infrastruktury energetycznej.
45. Podkreśla znaczenie gospodarki o obiegu zamkniętym jako integralnej części zrównoważonej transformacji energetycznej przy wykorzystaniu koncepcji cyklu życia w odniesieniu do popytu i podaży infrastruktury, produktów i usług. Zamówienia publiczne dają duże pole manewru w zakresie działań na rzecz łagodzenia zmiany klimatu. Zarówno UE, jak i państwa członkowskie powinny to wspierać poprzez określenie wymogów dotyczących ekoprojektu oraz norm i systemów informacyjnych dotyczących danych o cyklu życia. Zwraca uwagę na innowacyjne zamówienia publiczne jako strategiczny instrument wspierający to zintegrowane podejście, w ramach którego władze lokalne i regionalne mogą odgrywać kluczową rolę, aby zapewnić wdrażanie w wielu sektorach oraz wzmocnienie pozycji.

⁽¹³⁾ Scenariusz HRE 2050 w porównaniu z rokiem 1990, Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps [Ilościowe określenie wpływu planów działania w zakresie niskoemisyjnego ogrzewania i chłodzenia].

⁽¹⁴⁾ Guidelines for the Energy System Transition. The Energy Union Perspective [Wytyczne dotyczące przekształcenia systemu energetycznego z perspektywy unii energetycznej].

⁽¹⁵⁾ Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw (EASME), High energy performing buildings - Support for innovation and market uptake under Horizon 2020 energy efficiency [Budynki o wysokiej efektywności energetycznej – wsparcie dla innowacji i absorpcji przez rynek w ramach celu programu „Horyzont 2020” dotyczącego efektywności energetycznej].

46. Podkreśla, że aby przeprowadzić transformację na wielu poziomach, zarówno w regionach, jak i w gminach, władze lokalne i regionalne mogłyby wyznaczyć „zarządców energii” w celu skoordynowania polityk w dziedzinie klimatu i energii na wielu poziomach.
47. Zachęca swoich członków do utworzenia intergrupy, w której uczestniczyliby przedstawiciele regionów górniczych i wysokoemisyjnych oraz eksperci i odpowiednie zainteresowane strony. Celem byłoby opracowanie konkretnych propozycji w zakresie innowacyjnej i zrównoważonej transformacji energetycznej oraz dzielenie się najlepszymi praktykami w całej UE.

Bruksela, dnia 9 października 2019 r.

Karl-Heinz LAMBERTZ
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
